

Prológus

A késő-jurát és a kréta időszak első felét lefedő mintegy 38 millió évet a modern rétegtan hét korszakra osztja. Az ezeknek megfelelő oxfordi, kimmeridgei, tithon, berriasi, valangini, hauterivi és barremi emeletnevek majd mind egyikét angliai, svájci és franciaországi településekről nevezték el, amelyek környékén kibukkannak és régóta kutattak az adott korszak üledékei.

A tithon kivételt képez, ez a név mitológiai eredetű. Tithónosz a trójai Laomedon király fia volt, aki a hajnal istennőjének, Éósznak lett a szeretője. A mitológia szerint Zeusz örök életet adott az ifjúnak, ám örök fiatalságot nem. Így az egyre öregedő, végül kabócává töpörödő Tithónosz mindörökké a hajnal istennője mellett maradhatott. Hozzánk hasonlóan elválaszthatatlanok a jura utolsó korszakának, a tithonnak történései a következő (kréta) időszak hajnalának eseményeitől – így nyerte el örök helyét Tithónosz a rétegtan tudományában.

A jura utolsó emeletét az 1831-ben született kiváló német paleontológus, Carl Albert Opperl vezette be 1865-ben a *Die tithonische Etage* című rövid dolgozatában. Opperl megihlette a mitológiából átvett allegória, és a tithon emeletet mint egy nagyon jellegzetes faunaképet mutató rétegcsoportot írta le, amelynek kövületei átmenetet mutatnak a tőle elválaszthatatlan kréta kövületei felé. Szakított tehát a korábbi rétegtani módszerrel, amely a rétegsorokat elsősorban litosztatigráfiai alapon osztotta fel. Opperl számos – általa egykorúnak vélt – lelőhely

anyagát sorolta a tithonba, de azt nem osztotta tovább, és típusterületet sem jelölt ki. Az így bevezetett tithon fauna legnagyobb számban cephalopodákat tartalmazott, Coleoideákat, Nautiloideákat, Belemnitoideákat és legfőképpen Ammonoideákat, és a legtöbb faj leírója Opperl maga volt. Ezen fajok majd mindegyike ma is használatos, és sok közülük egyúttal a hazai tithon jellegzetes és fontos kövülete.

Az 1865-ös év azonban nemcsak a tithon emelet születésének az évszáma, hanem tragikus módon a 34 éves Albert Opperl váratlan halálának az évszáma is egyben. Opperl néhány héttel szeretett kislányának elvesztése után ragadta el a tífusz.

A jelen kötet előzményeül szolgáló akadémiai doktori értekezésem – amelynek központi témája a tithon, valamint az alatta és a felette elhelyezkedő emeletek, és amely egyúttal oly sok Opperl által leírt ammonitesz fajt is említ –, a német paleontológus halálának 150. évében készült el. Mindezek okán jelen munkával is tisztelegni kívánok a jura biosztatigráfia terén maradandót alkotó Albert Opperl emléke előtt.

Budapest, 2017 májusa

